

Home do seu tempo

Manuel María foi sempre a voz do pobo, a voz dos que sofren a historia, a voz das clases populares: labregos, mariñeiros e obreiros. A súa escrita denunciou as inxustizas cometidas en nome do poder: os embargos de terra aos campesiños, a contaminación dos mares que acaba co medio de vida dos mariñeiros, as inxustas condicións laborais dos traballadores, a penuria económica que sofre o país e que aboca a xente a emigrar, etc. Identifícase co pobo que conserva o idioma galego e critica duramente aqueles que queren converterse en "señoritos".

Intervención nun mitin electoral

1 Le atentamente o poema de Manuel María titulado "Emigrantes".

*Lonxe da súa xente, do fogar,
da patria imaxinada,
da propia fala,
dos vellos amigos,
das paisaxes coñecidas,
de todo o que se ama,
un síntese perdido: fría
soedade valeira arrepiante,
ensumíndose nun avesfó
do que non se sae endexamais.*

A luz resucitada, 1948

a) Resume nunha frase o tema do poema.

b) Busca no dicionario o significado das palabras que descoñezas.

c) Subliña os substantivos do poema e búscalles algún significado común.

d) Separa os adxectivos segundo teñan un significado positivo ou negativo e repara en cal é a súa función no poema.

Positivos:

Negativos:

e) O texto comeza cun adverbio de lugar, "lonxe". Escribe todos os adverbios de lugar que coñezas.

f) Despois de leres o poema e analizares a maior parte do léxico, que visión dá Manuel María da emigración? Razo a resposta.

2 A preocupación de Manuel María polos labregos levouno a facerlles moitos poemas. Por exemplo, esta "Oda aos labregos":

*Nestes días primeiros de Nadal
nos que as xeadas debuxan
marabillosas figuras nos vidros
das flestras e o ar é un coitelo,
penso nos labregos.*

Penso

*no ben que o pasan nos seus lares,
tan deliciosos, cómodos e quentes.
Matino nas corredoiras limpas,
iluminadas, cumpridas e asfaltadas.
Cavilo na fermosa vida das aldeas,
no envexábel dos días campesiños.
E, sobor de todo, medito longamente
no divertido que é ir apañar
nabos -o gando ha de comer-
baixo a choiva xeadada e o corisco
ou baixo o ton poético
mantelo branquísimo da neve:
a xistra quéntalles os ósos
e condecóranlle as maos os sabañós.*

Odes nun tempo de paz e de alegría, 1972

a) Consideras que a descrición que se fai no poema da vida dos labregos se axusta á realidade? Por que?

b) En que época do ano se sitúa o poema? _____

Desde o punto de vista climatolóxico como é para os labregos?

c) Explica coas túas palabras a imaxe que fai do ar: "o ar é un coitelo".

d) Engade vinte palabras do campo semántico da climatoloxía ás que ten o poema.

e) Utiliza a mesma técnica de Manuel María e escríbelle unha "Oda aos/ás obreiros/as".

3 Manuel María identificábase coas clases populares e tamén coa literatura creada polo pobo e transmitida oralmente. Leamos con atención o seguinte fragmento dun artigo do escritor lugués.

Encol da canción popular

"Este, servidor, que é curioso de moitas cousas e especialista en ningunha, ten cavilado, en moitas ocasións, como nacería a poesía popular. Sospeita que agromou da soedade. Do medo do home a atoparse consigo mesmo. Da necesidade do ser humano de comunicación. Os primeiros poemas líricos populares xurdiron, posiblemente, en xeito de canción dos beizos dun pegureiro, dun mariñeiro, dun labrego, dun camiñante. Estes poemas eran unha compañía pró cantor e, ó mesmo tempo, un diálogo co mundo circundante, coa paisaxe. Moitas destas cancións teñen ritmo de arada, de malla, de outras labores agrícolas ou mariñeiras. Máis tarde pasaron á comunidade e cantáronse en romerías, fiandós, seituradas, mallas, esfolas... O povo foinas luíndo e mellorando ó pasar de beizo a beizo, de xeración a xeración. Algunhas son insuperables como esta triada:

*Lembro unha noite do vran.
 Ti contabas as estrelas,
 eu as herbiñas do chan.*

Estas poucas palabras describen eso tan maravilloso e fermoso que é unha parella facendo o amor. Nese contar estrelas hai un afán de trascender e trascender ó mundo cósmico, un anelo de infinito. No contar herbiñas do chan está craro un fondo senso pantésta. (...)

Debido ás agresións que recibiu e recibe a nosa comunidade étnica e nacional, a poesía popular vai morrendo e non se renova. Os pegureiros -os rarísimos que quedan- levan consigo un aparello de radio. Tamén os mariñeiros, ós que o ruído do motor da súa barca non lles permite cantar. O fungar molesto do tractor acompaña ó labrego. As idas e as voltas das romerías fanse en autos. Os transistores e os televeos -con licenza das caras honradas- están metidos en tódolos recunchos. A xente depende das cancións que eses aparellos lle fornecen. Cancións ditas noutra língoa allea, de pésima calidade na meirande parte dos casos. Esta realidade vai cegando a sensibilidade da xente, o gusto pola palabra, pola fantasía e pola beleza.

Sustitúese o sentimento auténtico pola sensiblería sentimentaloida. A xente para expresarse, non crea súa propia expresión, utiliza un produto de consumo. Cada vez a despersoalización avanza, a xente é cada vez menos individuo para converterse en masa. E o que é moito máis grave e arripante: mátase o poder da creación popular. E isto sábeno moi ben as multinacionais discográficas e os políticos."

Andando a terra

4 Manuel María creou moitas cantigas semellantes ás populares:

"O galego que se marcha dáme mágoa e compaixón. ¡Maldigo a esa inxustiza que se chama emigración!"

"Dá noxo ollar aos galegos que renegan da súa fala. ¡Somentes por ser a nosa temos deber de falala!"

"Os ricos din que o traballo dignifica ao ser humano. E ao pobre traballador ¡trátano o mesmo que un can!"

"Eu sempre ando namorado, coido que teño razón: ¡quero levar ben gastado, cando morra, o corazón!"

Escolma de poetas de Outeiro de Rei, 1982

a) Propoñémosche, a seguir, que completes ti as seguintes cantigas populares; ollo coa rima e o número de sílabas:

"Ao casarvos dixo o cura
cos seus ollos churrusqueiros:
animaliños de Deus
estabais mellor _____ "

"-Por que non cantas, paxaro?
-Porque non teño _____ ;
non se fai cousa de noite
que non se saiba de _____ "

"Arrimeime a ti, loureiro
pensando que eras calado;
loureiro lingoreteiro
canto de min terás _____ !"

"Pedinlle leite á _____
a vaca pediume _____
pedinlle herba ao _____
e o prado pediume _____ "

b) Recitade na aula cantigas populares que coñezades. E cancións tradicionais? Quen sabe como segue a letra das que comezan?:

"Éche un cantar miudiño..."
"A Virxe de Guadalupe..."
"Ollos verdes son traidores..."
"Polo río abaixo vai..."

c) Realizade un debate na aula sobre o tema que denuncia Manuel María no último parágrafo: "A canción actual é un produto de consumo que non ten calidade". Relede os parágrafos finais do texto de Manuel María para verdes outras ideas que apuntan.
